

NORDISKE

3 - JUNI 2023

FORENINGEN
NORDEN
Meget mere NORDEN

Østersøens dronning

Dansk ambassadør rykker fra Estland til Sverige. Østersøen løber livslangt i hendes årer og ønsket om en fredelig region er stærkt hos Kristina Miskowiak Beckvard.

Direkte valg til Nordisk Råd?

Der tegner sig spændende perspektiver for nordisk samarbejde. Således har den danske udenrigsminister talt stærkt for øget nordisk samarbejde, cheferne for de nordiske luftvåben har peget på de store gevinster, der ville være ved at koordinere forsvaret af det nordiske luftrum og Nordisk Ministerråd har udgivet flere rapporter, der viser nye veje.

Demokrati og offentlig debat hører tæt sammen. I sidste udgave af dette magasin talte jeg i lederen for behovet for at udvikle en nordisk offentlighed. Og i dette nummer kan man læse et interview om den nordiske tech-tænkertanks rapport, der bl.a. anbefaler fælles nordiske initiativer for at sikre en større tryghed for børn og unge, når de færdes på nettet.

Det skal der følges op på, og det vil være en vigtig sag for Foreningen Norden at følge denne sag og engagere os aktivt i den. Vi skal styrke medier, debat og nyhedsformidling på tværs af grænserne i Norden. Det kan bl.a. de sociale medier bidrage til. Men det er vigtigt, at det sker på grundlag af seriøs, hæderlig og kritisk redaktionel ledelse.

Med alle de nye fælles muligheder og udfordringer, vi i Norden kan se ind

Foto: Jacob Carlsen.

i, må vi også gøre os overvejelser om de politiske rammer for udviklingen. Min opfordring skal være - ikke at kassere det nuværende samarbejde, men at sætte gang i et arbejde, der kan føre til endnu bedre rammer. Trænger Helsingforsaftalen til en revision? Helt oplagt er det at pege på muligheden for at inddrage forsvars- og sikkerhedspolitikken i Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds arbejde.

Samtidig bør man styrke Nordisk Råd. En mulighed er at øge antallet af medlemmer ved at supplere repræ-

sentanterne for de nordiske parlamenter med direkte valgte medlemmer. Samtidig kan man give Nordisk Råd beføjelser til at pålægge de nationale parlamenter at behandle beslutningsforslag, der er vedtaget i Nordisk Råd.

Ved et direkte valg til Nordisk Råd f.eks. hvert fjerde år vil vi få en helt anderledes offentlig interesse i og debat om det politiske samarbejde i Norden.

Lars Barfoed
Formand

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed
Generalsekretær: Christian Lagoni

Protektor:

Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE udkommer i januar, april, juni og oktober.

Næste nummer af Nordiske omdeles i uge 42.
ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forside: Dronning Margrethe II besøger Estland i 2019 i anledning af Dannebrog's 800-års-jubilæum. Dronningen ledsages her af Kristina Miskowiak Beckvard, som var Danmarks ambassadør i Estland og nu er ambassadør i Sverige. Foto: Ritzau/Scanpix.

Medlemskab: Du bliver medlem for 305,- om året, 400,- for en husstand, 205,- for pensionist og 250,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

- Vi har arbejdet under et enormt tidspres til det sidste og selvom alle var fuldstændig udmattede, da vi gik i luften med første udsendelse, har vi fået blod på tanden med hensyn til nordisk samarbejde, siger Thomas Falbe. Foto: DR, Morten Krüger.

Bag om tv-dokumentarserien 'Skyggekrigen':

Nordisk samarbejde var selve forudsætningen

Uden nordisk samarbejde var 'Skyggekrigen' ikke blevet til noget, lyder det fra DR ovenpå det hidtil største nordiske dokumentarprojekt, som har fået international opmærksomhed. Her fortæller chefredaktør i DR Nyheder om et banebrydende samarbejde mellem nordiske tv-stationer, som måtte holdes hemmeligt i et år.

Syv nordiske journalister arbejdede lige så hemmeligt som de russiske efterretningstjenester, hvis nordiske aktiviteter de var i færd med at opspore. Men da de endelig kunne publicere resultaterne i Danmark, Norge, Sverige og Finland på nøjagtig samme tid, vakte oprulningen af russisk spionage i Norden da også international opmærksomhed i medierne og i politiske kredse.

Øverst i det danske ledelseshieraki sad chefredaktør Thomas Falbe, og han fortæller her om arbejdet med tre timelange tv-programmer og seks podcasts. Den første tv-dokumentar blev sendt i

alle fire lande den 19. april præcis klokken 21.25. Men historien bag begynder næsten halvandet år tidligere.

- Vi har i mange år haft en kompleks tilgang til efterretningstjenester, naturligvis især de danske. Selvom de i sagens natur skal leve i skyggen, kræver de også opmærksomhed og kontrol. Det så vi i 2020, da Tilsynet for Efterretningstjenesterne kom med en historisk melding om påståede årelange ulovligheder i Forsvarets Efterretningstjeneste, og da Rusland invaderede Ukraine måtte vi nødvendigvis se på efterretningstjenesterne med

Holdet bag 'Skyggekrigen': Lisbeth Quass, DR, Niels Fastrup, DR, Håvard Gulldahl, NRK, Inghild Eriksen, NRK, Ali Fegan, SVT, Maria Georgieva, SVT, og Frederik Hugo Ledegaard, DR. Foto: Martin Kobylarz, DR.

større briller, siger Thomas Falbe og afslører, at startskuddet til 'Skyggekrigen' kom som lidt af en tilfældighed.

- Vi har en dygtig journalist, Niels Fastrup, som gennem årene har opbygget et netværk blandt nordiske graverjournalister. Han bad om at måtte undersøge, om der kunne graves noget frem om den russiske trussel mod de nordiske lande.

Cheferne gav fuld opbakning

- Der gik ikke lang tid, før vi kunne ane konturerne af russiske aktiviteter, som ikke tidligere havde været fremme, og derfor etablerede vi et mere formelt netværk, som fik fuld opbakning fra cheferne. Journalisterne kom ofte på vildspor, men vi begyndte dog at kunne se et billede, da vi opdagede en række tilsyneladende bevidste brud på kabler i den norske havbund.

Falbe fortæller, at DR, norske NRK, svenske SVT og finske YLE ret tidligt etablerede en stram styring af det, der nu var blevet til et regulært projekt og som tidligt modtog en særlig økonomisk bevilling fra Nordvision, som jo netop er sat i verden for at støtte fællesnordiske projekter.

- Vi sammensatte et hold af redaktører fra hver tv-station, som sikrede den retning, vi havde besluttet, at manuskripter blev klar til tiden og den

slags. Desuden satte vi et hold af redaktionschefer til at styre økonomi og publicering. Vi følte os nærmest som en miniudgave af FN. Det helt særlige var, at vi satte en central filminstruktør til at træffe de afgørende beslutninger om stil og fortælling, som kunne sikre os et sammenhængende dokumentarisk værk. Det var en nyskabelse.

Nordiske journalisters forskellighed

Chefredaktøren oplevede undervejs, at nok tænker journalister i Norden ens på mange områder, men der er også forskelle. Han nævner en af dem.

- Vi drøftede længe, om det var etisk forsvarligt at offentliggøre navne og billeder af de 38 russiske spioner i Norden, som var ansat i en af de tre russiske spiontjenester, og som vi med sikkerhed kunne identificere. Nogle af os var mere forsigtige, andre mere offensive. Vi endte som bekendt med at offentliggøre dem, siger Falbe, som fortæller, at der efterhånden viste sig tre hovedspor i hvert af de lande, som bidrog mest til projektet, Norge, Sverige og Danmark.

- I Norge havde vi jo en tilknyttet medarbejder, som både var ingeniør og i stand til at hente data, som ingen andre kunne få fat i. Han kunne dokumentere, hvordan russiske trawlere reelt var spionskibe. Vores svenske kolleger fik adgang til kilder,

DRs podcast hedder i sin internationale udgave 'Cold Front'.

som kunne udpege de russiske spioner i Sverige, og i Danmark havde vi adgang til en britisk kilde, som kunne afsløre russiske 'spørgesskibe', som havde slukket for deres positionsmarkeringer for i fred og ro at kunne kortlægge kritisk infrastruktur på havbunden.

Meget af samarbejdet mellem journalisterne skulle opfindes fra grunden. Det gjaldt blandt andet hemmeligholdelsen.

- Vi er jo vant til bare at sende dokumenter og filmoptagelser til hinanden, men det var naturligvis udelukket i en proces, hvor vi dels skulle udkomme samtidigt og dels måtte undgå, at uvedkommende kom på sporet af vores arbejde. Derfor opfandt vi en særlig platform, som kunne håndtere krypterede dokumenter, og vi transporterede harddiske i håndbagagen fra den ene hovedstad til den anden, hvorefter vi uploadede i et lukket rum uden adgang til internet og mulighed for sporing.

Stor global gennemslagskraft

Nordiskes samtale med Thomas Falbe finder sted midt i maj, hvor han har haft tid til at reflektere over omverdenens modtagelse af det store nordiske samarbejdsprojekt.

- Vores mål med udsendelserne var at få skabt en fælles offentlig samtale om den fælles trussel.

Og den samtale har vi bestemt sat i gang, siger han og deler reaktionerne op i to grupper.

- Fra andre medier har vi mødt stor interesse. Især fra stort set alle europæiske lande, men også de fleste kontinenter. Alene i det europæiske tv-samarbejde EBU har vi set, at 50 tv-stationer har bragt hele eller dele af vores udsendelser. Desuden har mange af de store europæiske aviser ønsket at samarbejde med os eller bringe vores historier. I Danmark har interessen fra andre medier og offentligheden været overvældende.

- Men også myndighederne har udvist stor interesse og anerkendelse for vores arbejde. Vi har haft fortrolige dialoger med Udenrigsministeriet og andre myndigheder, som både har anerkendt kvaliteten og dybden af arbejdet og udtrykt respekt for evnen til at skabe en offentlig debat og samtale.

For Thomas Falbe har det nordiske samarbejde været selve forudsætningen for at gennemføre arbejdet med 'Skyggekrigen'.

- Det har kun været muligt, fordi vi samlede ressourcerne, både de menneskelige og de produktionsmæssige. Alene af økonomiske grunde ville det have været umuligt for en af os at producere programmerne. Ved at arbejde så tæt sammen om produktionerne har vi opnået at to plus to er blevet til fem eller seks, siger chefredaktøren. eø

Direkte valg og mere vægt til Nordisk Råd

Direkte valg til Nordisk Råd må være et middel til at øge rådets kompetence og gennemslagskraft, sagde Lars Barfoed på Foreningen Nordens repræsentantskabsmøde. Han ønsker en revision af Helsingforsaftalen, så den kan indeholde forsvar og sikkerhed.

Ideer, kommentarer, ris, råd og ros. Talelysten ville ingen ende tage efter formandsberetningen.

Stedet var Golf Hotel Viborg, arrangøren Foreningen Norden, arrangementet det årlige repræsentantskabsmøde og formanden Lars Barfoed. Hans beretning den 13. maj, som inspirerede til to timers intens debat med indlæg fra knap 20 af de 80 fremmødte tillidsfolk, var da også tung af politisk og organisatorisk gods.

Barfoed fremhævede, at det er væsentligt at Norden bidrager til at sikre et mere robust Europa.

- Et godt eksempel er forsvars- og sikkerhedspolitikken. Trods protesterne fra Tyrkiets præsident Erdogan kan vi forvente, at ikke blot Finland, men snart også Sverige, i løbet af få måneder er medlem af NATO. Det skaber helt nye perspektiver for forsvarssamarbejdet mellem de nordiske lande, der samtidig vil styrke NATOs forsvarssamarbejde i Europa. Et stærkt forsvarssamarbejde mellem de nordiske lande vil også styrke NATO. Et godt eksempel er det fælles luftforsvar mellem

- Jeg vil kraftigt opfordre til at opprioritere nordiske fortællinger til nordiske børn, fordi det er den klogeste investering i vores fremtid, kultur og demokratiske værdier. Sådan lød det fra mødets gæstetaler, produceren Søren Fleng, som her flankeres af formand Lars Barfoed og lokalformand i Viborg, Karin Gaarsted. Foto: Flemming Jeppesen.

vores flyvevåben, som for nylig er blevet lanceret, sagde formanden.

- Gennem det seneste år har de nordiske flyvevåben intensiveret det allerede veletablerede samarbejde mellem de nordiske lande. Danmark, Sverige, Finland og Norge har underskrevet en aftale, der skal styrke samarbejdet mellem landenes luftvåben. Formålet er blandt andet at etablere fælles overvågning af luftrummet, samt fælles uddannelse, træning og øvelser. For eksempel kan det betyde, at svenskere kan flyve danske afvisningsmissioner, når russiske fly nærmer sig, lød det fra Barfoed.

Skal Helsingforsaftalen revideres?

Dermed nærmede han sig det i nordisk sammenhæng ømfindtlige emne om nordisk forsvarssamarbejde, som i givet fald vil indebære en udvidelse af Helsingforsaftalen, Nordens grundlov, fra 1962.

- Med alle de nye fælles muligheder og udfordringer må vi også gøre os overvejelser om de politiske rammer for udviklingen. Er der brug for at udvikle grundlaget for det politiske samarbejde og den offentlige debat i Norden? Ja, der er gode grunde til at se på, om den 60 år gamle aftale trænger til en revision. Det er oplagt at pege på muligheden for at inddrage forsvars- og sikkerhedspolitikken i Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds arbejde, hvilket jeg vil drøfte med Nordisk Ministerråds generalse-

kretær, Karen Ellemann, på et kommende møde, bebudede Barfoed.

Han varslede også et fremstød for at styrke Nordisk Råd.

- Nordisk Råd må tilføres konkret kompetence. Det er ikke holdbart, at nogle delegerede fra parlamenterne gør arbejdet med venstre hånd, hvis de da overhovedet møder op. Nordisk Råd må have mulighed for at pålægge de nationale parlamenter at behandle beslutningsforslag, der er vedtaget i Nordisk Råd.

Tokammerssystem

- En mulighed kan også være at øge antallet af medlemmer ved at supplere repræsentanterne for de nordiske parlamenter med direkte valgte medlemmer. Det kan være i form af et andet kammer i Nordisk Råd. Det vil skabe øget aktivitet i rådet. Og ved et direkte valg til Nordisk Råd for eksempel hvert fjerde år, vil vi få en helt anderledes offentlig interesse i og debat om det politiske samarbejde i Norden, sagde Barfoed.

En af de unge stemmer på repræsentantskabsmødet var Steffen Bagger fra FNU. Foto: Flemming Jeppesen.

Smil og glæde over formand Lars Barfoeds mundtlige beretning. Foto: Flemming Jeppesen.

Minister for nordisk samarbejde, Louise Schack Elholm (V), sendte repræsentantskabsmødet en videohilsen, idet hun ikke kunne være fysisk til stede. Foto: Flemming Jeppesen.

Da Viborgs borgmester Ulrik Wilbek havde budt velkommen til Viborg, blev han takket af formand Lars Barfoed og generalsekretær Christian Lagoni. Foto: Flemming Jeppesen.

Denne handske blev straks taget op af en række repræsentanter fra salen. Blandt dem formanden for Foreningen Norden i Sydslesvig, Anke Sporendonk, som fik klar opbakning til et forslag om, at Folketinget hvert år afholder en nordisk debat. Blandt tilhængerne var foreningens næstformand, Marion Pedersen, som selv har været medlem af Folketinget og fortalte, hvordan hun havde oplevet, at Norden-spørgsmål druknede i en fællesdebat om Norden og EU.

Fra Steffen Bagger fra Foreningen Nordens Ungdom lød der helhjertet opbakning til Barfoeds ide om direkte valg til Nordisk Råd, fordi – som han sagde – der er store gevinster at hente, ved

at de nordiske lande arbejder tættere sammen politisk.

Flemming Thøgersen fra landsstyrelsen havde samme holdning og roste udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen for sine udtalelser om, at det nordiske samarbejde skal op på et højere niveau. Det skal vi hjælpe til med, sagde Thøgersen.

Gode debatter er ikke nok

SFs repræsentant i landsstyrelsen, Turid Leirvoll, efterlyste en fællesnordisk offentlighed og tilsluttede sig bestræbelserne på at tilføre Nordisk Råd flere muskler.

- Politikerne mødes til gode debatter i Nordisk Råd, men oplever heller ikke selv, at debatterne får betydning. De delegerede tager hjem til deres parlamenter uden at have mulighed for at tvinge parlamenterne til at følge op på rådets anbefalinger og forslag. Derfor skal vores mål være at styrke Nordisk Råd, sagde hun.

Mange andre var på talerstolen, blandt dem forretningsudvalgsmedlem Merete Riber, som i en årrække utrætteligt har kæmpet for Nordisk Litteraturuge, det store fællesnordiske højtlesningsarrangement, som i år får 'Jul i Norden' som tema og som hylder Astrid Lindgrens elskede Emil fra Lønneberg, som fylder 60 år.

I øvrigt blev det vedtaget, at medlemmer af Foreningen Nordens Ungdom bliver kontingentfrie medlemmer af foreningen, hvilket fik de tilstedeværende medlemmer til at juble.

eø

København – Frederikshavn – Oslo

Norge er kun en dejlig sejltur væk!

Frisk havluft på dækket
Middag med havudsigt
Underholdning om bord
Gode tilbud i Taxfree-butikken
Nyd livet på havet med DFDS

Velkommen om bord

MEDLEMSFORDEL

10%

Helårsrabat & gode
specialtilbud

dfds.travel/foreningen-norden

Sverige fejrer i år 500-året for Gustav Vasas magtovertagelse og dermed definitivt farvel til Kalmarunionen og dansk herredømme. En fejring som den danske ambassade er stærkt involveret i. Foto: Kungligaslotten, Bruno Ehrns.

Norden slår ring om Sverige

Hele Kristina Miskowiak Beckvards liv har kredset om Østersøen, nu som Danmarks ambassadør i Sverige. Hun ser et stærkt nordisk og baltisk sammenhold, som styrkes yderligere på baggrund af den russiske trussel.

Den danske ambassadør i Sverige, Kristina Miskowiak Beckvard, er om nogen rundet af Østersøen, såvel privat som professionelt. Til september har hun gjort tjeneste i Udenrigsministeriet i 25 år, og hun har i mange år kredset om Norden og Østersøen.

For ni måneder siden forlod hun efter fem år ambassadørposten i Tallinn i Estland og rykkede til Stockholm. Før da var hun en årrække leder af Udenrigsministeriets nordiske kontor, og så er hendes far fra Polen og moderen fra Bornholm. Østersøen ligger lige under huden.

Det er da også Østersøens nye rolle, som er grunden til Nordiskes samtale med ambassadøren. Ikke mindst er Sveriges rolle på kort tid ændret meget betydeligt.

- Den nye tid betyder, at vennerne i Norden skal stå tættere sammen på forsvarsområdet. Sverige står ligesom vi mere usikkert nu, det er som om, der er slået lidt sprækker i den klippefaste svenske selvforståelse. Vi er jo vant til selvsikre svenskere, som ikke har oplevet sig truede.

Frygten for russiske hybridangreb

- I Estland oplevede jeg, at esterne skulle håndtere bekymringer for hybridangreb fra Rusland. Det handlede om frygt for cyberangreb og angreb på kritisk infrastruktur i kombination med konventionel militærindsats. Nu oplever Sverige en lignende bekymring – og fra dansk side har vi støttet Sveriges ansøgning om medlemskab af NATO.

Kristina Miskowiak Beckvard understreger, at det ikke kun er Sverige, som er truet.

- Hele regionen er truet udefra og Sverige har endda også store indenrigspolitiske udfordringer med bandekriminalitet. 2022 var med 388 skyderier et kedeligt rekordår for Sverige. Året forinden havde landet flest dødelige skyderier pr. indbygger i Europa.

Udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen har rammet situationen ganske præcist ind ved at sige, at vi har taget samarbejdet mellem de nordiske lande for givet: 'Det går ikke længere. Ruslands invasion i Ukraine gør, at vi skal intensivere samarbejdet i Norden. Det skal tages til et helt andet niveau', sagde udenrigsministeren til Berlingske i januar og tilføjede, at Østersøen aldrig har været vigtigere.

Ambassadøren giver tre helt konkrete eksempler på, at Danmark og Sverige udbygger sine forbindelser i takt med truslen fra Rusland: Danmark har fået en ny forsvarsattaché i Sverige, som også dækker Norge og Finland. Danmark har integreret en forbindelsesofficer med sæde i det svenske forsvar. På det mere symbolske plan har de store danske fregatter, Absalon og Esbern Snare, patruljeret i Østersøen og ligget til kaj i Stockholm. Alt sammen initiativer, der skal understrege Sverige som tæt dansk og nordisk allieret.

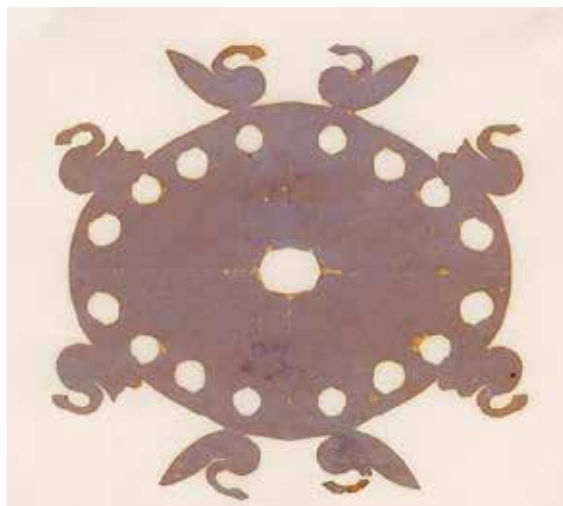
Truslen begyndte med Krim-annekteringen i 2014

Det nye forstærkede, nordiske fokus på Østersøen er i grunden ikke helt så nyt, understreger Kristina Miskowiak Beckvard, som oplevede reaktionerne på den russiske invasion af Krim i 2014, da hun var kontorchef i Udenrigsministeriet.

- Danmark stod foran formandskabet i Nordisk Ministerråd i 2015, og jeg var som medlem af Nordisk Samarbejdskomité højre hånd for den nordiske minister. Dermed fik jeg chancen for at præge det, jeg kalder for den nordiske supertanker, som jo ellers sejler støt og solidt, men som nu skulle drejes lidt i retning af Baltikum. Vi støttede balterne med indsatser mod russisk misinformation og en nordisk tilstedeværelse i Narva i Estland, på grænsen til Rusland.

Stockholm vrimler med politikere

Også i dette forår har ambassadøren sit at se til.

Den store Skandinavien-elsker H.C. Andersen klippede i 1837 en buketholder med de otte svaner fra fortællingen 'De Vilde Svaner'. Da Danmark i 2015 skulle overtage formandskabet i Nordisk Ministerråd, var Kristina Miskowiak Beckvard leder af det nordiske kontor i Udenrigsministeriet, og hendes højre hånd, Jens Chr. Andersen, 'opfandt' buketholderen som logo for formandskabet. Jens Chr. Andersen sørgede også for brugen af det andet H.C. Andersen-klip, da Danmark i 2018 fejrede 100-året for oprettelse af diplomatiske forbindelser med Finland.

Indtil 1. juli har Sverige formandskabet i EU, hvilket har gjort Stockholm til noget af en diplomatisk og politisk heksekedel. Det kan mærkes på den danske ambassade.

- Stort set alle ministerområderne holder jo møder her. Det giver masser af besøg, hvor ambassaden er direkte eller indirekte involveret. Vi har også haft besøg af Prinsesse Marie, som sammen med Kronprinsesse Victoria skulle åbne Nordic Food Waste Summit.

- Og så har vi alt det klassiske ambassadearbejde, som i høj grad handler om at hjælpe danske virksomheder med at finde afsætning i Sverige. I vores tilfælde er de forretningsmæssige forbindelser især koncentreret om energi, sundhed og digitale løsninger, lyder det fra ambassadøren, som også ser frem til den svenske fejring af 500-året for Sveriges selvstændighed og den svenske konges 50-års regentjubilæum, siger ambassadøren. eø

500 året: Sverige slap fri fra Danmark

Det moderne Sverige begyndte sin rejse mod det samfund, det er i dag, for præcis 500 år siden i år, da Gustav Vasa den 6. juni blev konge for et selvstændigt Sverige.

Af Lars Hovbakke Sørensen, historiker

I Sverige vil 2023 blive et særligt år. Ikke blot vil den svenske konge Carl XVI Gustaf have 50-års regeringsjubilæum.

Svenskerne vil også kunne fejre, at det er 500 siden, at landet endegyldigt løsrev sig fra Kalmarunionen og de danske kongers overherredømme.

Det var den 6. juni 1523, at kong Gustav Vasa kunne tiltræde som konge for et selvstændigt Sverige, som ellers havde været under dansk herredømme – reelt siden 1389 – formelt med Kalmarunionens indstiftelse i 1397. Af samme grund er den 6. juni Sveriges nationaldag. Svenskerne fejrer simpelt hen hvert år, at de blev fri for at være under Danmark. Og i år giver de den endnu mere gas, fordi det er 500 år siden.

Sverige havde været en selvstændig stat tidligere – før 1389. Men med løsrivelsen fra Danmark i 1523

blev det moderne Sverige født. Og Sverige har ikke siden været underlagt fremmede magter.

Hvad ikke mange danskere er opmærksomme på, er, at de første knap 300 år efter løsrivelsen i 1523 var det nuværende Finland også en del af Sverige. En stor del af Finland var faktisk allerede i midten af 1100-tallet kommet under de svenske kongers overherredømme, og da dronning Margrete I underlagde sig Sverige i 1389 (1397), kom Finland således med ind under Danmark.

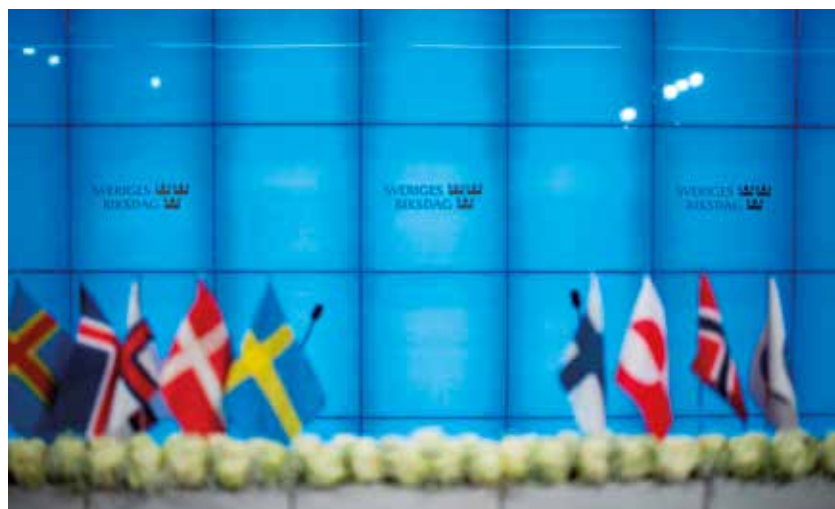
Det er med til at forklare det særligt tætte bånd, som stadig i dag eksisterer mellem Sverige og Finland, og som – ud over de strategiske og sikkerhedspolitiske overvejelser – var medvirkende til, at de to lande valgte at søge om optagelse i Nato samme dag.

I løbet af tiden fra 1523 og frem til 1900-tallet blev det moderne Sverige udviklet. Det var et land, hvor de mange råstoffer i undergrunden var med til at sikre en rigdom, som gjorde det muligt for Sverige i løbet af 1600- og 1700-tallet at blive en stormagt i Europa. Dette kom blandt andet til at gå ud over Danmark med de mange nederlag i Svenskekrigene til følge.

Finland var med hele vejen – sammen med det øvrige Sverige – indtil landet blev erobret af Rusland i 1808 og i 1809 formelt blev udråbt til at være et uafhængigt storfyrstendømme. Reelt var Finland dog herefter underlagt Rusland, idet det altid var den russiske zar, der var finsk storfyrste.

I løbet af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet tog industrialiseringen i Sverige til, og Sverige begyndte på den måde at adskille sig fra Danmark, hvor landbrugssamfundet i højere grad kom til at spille en stor rolle langt op i tiden. Helt frem til 1960 var værdien af den danske landbrugsproduktion således højere end værdien af den danske industriproduktion.

Glimt fra Nordisk Råds session i den svenske rigsdag i 2014. Svenskerne fejrer i år, at der for 500 år siden begyndte en udvikling, som skabte det moderne Sverige, der blev en konkurrent og modpart til de tidligere overherrer, danskere. Foto: Johannes Jansson, norden.org.

Til gengæld kom Danmark og Sverige til at ligne hinanden med hensyn til blandt andet udviklingen af den særlige nordiske velfærdsstatsmodel (sammen med Norge og til dels Finland, som blev selvstændigt fra Rusland i forbindelse med Den Russiske Revolution i 1917).

Mange svenskere mener, at Sverige spillede en særlig rolle i udviklingen af den nordiske velfærdsstat i begyndelsen af 1900-tallet. Derfor har de også et særligt begreb for den, som stammer fra den socialdemokratiske politiker (og statsminister) Per Albin Hansson (i 1928): 'Folkhemmet'.

Mange danske politikere og historikere vil nok mene, at den nordiske velfærdsstat i lige så høj grad i praksis er udviklet i Danmark og Norge. Det var i høj grad begivenhederne under Første Verdenskrig (Fra 1914 til 1918), der gjorde, at man i alle de tre skandinaviske lande rykkede sammen – både internt, så staten i hvert af landene begyndte at bidrage til at sikre velfærden for både arbejdere og bønder i de vanskelige økonomiske tider – og mellem de skandinaviske lande gennem en udvidelse af samarbejdet landene imellem (også selv om ingen af de skandinaviske lande faktisk var med i krigen).

Det er således heller ikke noget tilfælde, at de Norden-foreninger, hvis hovedformål var at fremme det nordiske samarbejde, blev dannet i både Danmark, Norge og Sverige i netop 1919 – i kølvandet af Første Verdenskrig. Siden blev det praktiske nordiske samarbejde endnu kraftigere udbygget i praksis – ikke mindst i årene efter Anden Verdenskrig, som endnu engang fik de nordiske lande til at stå sammen. Blandt andet om at etablere et fælles arbejdsmarked (fra 1946 for Sveriges og Danmarks vedkommende og fra 1954 desuden med deltagelse af Norge og Finland), en pasunion (fra 1951), Nordisk Råd (fra 1952), Nordisk Ministerråd (fra 1971) og en lang række andre initiativer.

Dog har der også været mislykkede forsøg på at udvide det nordiske samarbejde, blandt andet for-

handlingerne om dannelsen af et skandinavisk forsvarsforbund i årene 1948-49 og om etableringen af en nordisk toldunion og et nordisk fællesmarked i perioden 1947-1959 og 1968-1970 (NORDEK).

Svenskerne vil med fejringen markere, at der for 500 år siden begyndte en udvikling, som skabte det moderne Sverige, som blev en konkurrent og modpart til de tidligere overherrer, danskerne, men som i løbet af 1800-tallet og – navnlig 1900-tallet og frem til i dag – i meget høj grad også begyndte at samarbejde fredeligt med Danmark og de øvrige nordiske lande og folk, fordi det var nogle af dem, som de havde det største historiske og kulturelle fællesskab med.

Artiklen har været bragt i Jyllands-Posten, som velvilligt har stillet den til rådighed for Nordiske – ligesom forfatteren har det.

Gustav I (1496-1560) hænger til skue på det tidligere kongeslot Gripsholm. Foto: Kungligaslotten, Bruno Ehrns.

Hvad gør statsministeren, hvis hun vil møde Modi?

Hun slår sig sammen med sine nordiske kolleger – og får mødet! Det nordiske perspektiv i en tænketank om digitaliseringens konsekvenser viste sig at være en øjenåbner for tænketankens danske forperson, Tobias Bornakke.

Tobias Bornakke var lidt nervøs, da han i maj sidste år af de nordiske kulturministre blev udpeget til at stå i spidsen for 'Nordisk tænketank for tech og demokrati'. Ikke fordi han var usikker på, om han kunne magte opgaven, men fordi han frygtede, at det ville blive svært at opnå enighed om anbefalingerne.

- Men min bekymring blev hurtigt fejlet til side, da det gik op for mig, at debatterne i Norden om den digitale samtale er meget ens. Og jo længere vi nåede frem i arbejdet, jo mere kunne jeg se fordelene ved at arbejde sammen på nordisk plan, siger

Bornakke, som til daglig er partner i analysevirksomheden Analyse og Tal.

Bornakke blev på Nordens Dag i marts gentagne gange spurgt til tænketankens anbefalinger, da han optrådte på Foreningen Nordens konference på Christiansborg om unges forhold til demokrati og tech. Men hans mund var lukket med syv segl – indtil nu, hvor tænketankens anbefalinger er offentliggjort. Derfor har Nordiske sat Bornakke stævne – primært for at få hans vurdering af det nordiske samarbejde i tænketanken.

Det nordiske perspektiv overraskede

Tobias Bornakke reflekterer i dag over tænketankens nordiske vinkel. For ikke nok med, at han frygtede at fem lande og tre selvstyreområders repræsentanter ville ende i et hundeslagsmål, når konklusionerne skulle drages. Han havde heller ikke selv havde haft tanken, at Norden var det rette forum for en i øvrigt hårdt tiltrængt tænketank.

Tobias Bornakke fortalte på Nordens Dag om tænketankens arbejde, men først nu afslører han hvilke resultater og anbefalinger, der er overdraget til de nordiske kulturministre. Nordiske følger op ministrenes modtagelse i oktoberudgaven. Tv. Googles politiske direktør i Norden, Christine Sørensen. Foto: Jacob Carlsen.

Scan koden og få direkte adgang til rapporten.

Tænk tankens 11 anbefalinger

1. Opret et nordisk center for teknologi og demokrati for at støtte håndhævelsen af europæisk teknologiregulering, dele erfaringer og udvikle nye politikker.
2. Beskyt børn og unges trivsel og sikkerhed online og pres på for mere borgerkontrol.
3. Opret en online portal til vidensudveksling om digital informationskompetence.
4. Støt frivillige, der faciliterer online fællesskaber, hvor demokratisk debat udfolder sig.
5. Frem innovation og implementering af teknologi, der støtter åben digital offentlig debat for at skabe alternativer til store online platforme.
6. Giv public service-medier en stærk digital beføjelse til online tilstedeværelse, indholdsproduktion og udvikling af platforme til demokratisk debat online.
7. Øg støtten til uafhængige faktatjekere.
8. Pres for bedre moderation af indhold i Norden.
9. Iværksæt en nordisk taskforce for at imødegå risici for demokratiet fra desinformation genereret af kunstig intelligens.
10. Støt adgang til platformenes data og algoritmer for uafhængige forskere.
11. Rapporter om tilstanden i de nordiske digitale demokratier hvert andet år.

- Men jeg kom hurtigt på bedre tanker. Norden viste sig at være meget mere ideel, end jeg havde forestillet mig. De sidste år har vist, at Danmark er for lille i sig selv til at presse Facebook til at ændre deres algoritmer og Tik Tok til at ændre deres videosekvenser. Og EU er som en stor godmodig kæmpe med så mange interesser, at resultatet ofte bliver alt for vagt. Mellem disse to poler har vi Norden, som er stor nok til at blive taget seriøst i Silicon Valley og ensartet nok til, at vi kan blive enige om, hvad vi vil arbejde for at få gennemført.

Her er tænketanken samlet under et forsøg på at tage en selfie i forbindelse med et af dens fællesnordiske møder. Tobias Bornakke ses med krøllet hår i midten. Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org.

Hvorfor batter Norden noget?

Tobias Bornakke har i det år, hvor tænketanken har været nedsat, oplevet, at det nordiske 'samtale-demokrati' kan åbne døre. Derfor har han også svar på rede hånd, når vi spørger ham, hvorfor han tror, at en nordisk tænketank vil få gennemslagskraft.

- Hvad gør du, hvis du er et lille land som Danmark og vil have et møde med den indiske premierminister Modi? Hvordan får du en time med ham? Du ringer til de andre nordiske statsministre og så får man mødet! På samme vis kan man sige, at Danmark aldrig har haft en stemme på tech-området, men når vi slår os sammen om et nordisk perspektiv, så batter det pludselig mere på den globale scene.

Det er da også Bornakkes håb, at tænketankens anbefalinger vil blive nærlæst og taget alvorligt i både erhvervsmæssige og politiske cirkler. Den første store prøve på tænketankens gennemslagskraft stod i begyndelsen af maj, da Bornakke præsenterede anbefalingerne for sine opdragsgivere, de nordiske kulturministre.

Hvor går grænsen?

En af de gennemgående tråde i tænketankens arbejde har været 'grænsedragninger' - i overført betydning.

- Det er jo altid ømfindeligt, hvornår staten skal

gå ind og pålægge sine borgere en bestemt adfærd, og det viste sig da også, at der er nordiske forskelle på, hvor og hvor langt vi ønsker at gå. Alle er dog enige om, at vi ser en udbredt mistrivsel blandt børn og unge, og at de sociale medier formentlig bærer en del af skylden. Derfor kunne vi også enes om at anbefale beskyttede rum for børn i form af en børnekonto, der gør det muligt kun at bruge en time om dagen på sociale medier, siger Bornakke og minder om, at vi i forvejen har aldersgrænser på køb af alkohol, cigaretter og gambling.

Folk bakker ud af digitale debatter

Der er dog også en bagside af den digitale indflydelse, som var medvirkende til at tænketanken overhovedet blev oprettet.

- Vi har en deprimerende statistik i Norden, som fortæller, at omkring to tredjedele af befolkningerne i de nordiske lande trækker sig bort fra digitale samtaler, fordi de føres i en ubehagelig tone eller er direkte hadske. Dette store flertal tør eller orker ikke at deltage, og tallet har været stigende, siger Bornakke og nævner, at den højt besungne tillid, som vi i Norden har til hinanden, også står for skud i takt med digitaliseringens indflydelse.

- Når vores samtale-demokratier udfordres, så udfordres tilliden. Og når vi samtidig udsættes for stigende udenlandsk propaganda og misinformation

Kulturministeren støtter tænketanken

Tænketankens anbefalinger dækker blandt andet over et nyt nordisk center for tech og demokrati, øget fokus på sikkerhed for børn og unge på nettet og en nordisk taskforce målrettet desinformation skabt af kunstig intelligens.

Det danske kulturministerium formulerede tænketankens opgave sådan:

- Tech-giganter indflydelse på vores demokrati er svær at overdrive. Samtidig er landene i Norden nogle af de mest digitaliserede i verden. Det er i det lys, at Nordisk Ministerråd for Kultur, som består af kulturministre fra hele Norden, nedsætter en nordisk tænketank med eksperter fra hele Norden.

- Tænketankens opgave vil være at kvalificere debatten i Norden om tech-giganternes indflydelse på demokratiet, så Norden står bedre i håndteringen af problemstillingen fremover. Det indebærer blandt andet, at der skal ses nærmere på, hvilken indflydelse de nordiske samfund ønsker, at tech-giganterne skal have på den nordiske offentlige debat, og hvordan det sikres, at tech-giganterne understøtter en oplyst demokratisk samtale frem for at undergrave den. (citater slut)

Nu, hvor tænketanken har afsluttet sit arbejde, siger kulturminister Jakob Engel-Schmidt:

- Vi har i Norden nogle af de mest digitaliserede lande i verden, men vi ved ikke nok om, hvordan tech-giganterne fungerer. Vores børn og unge bruger rigtig meget tid på nettet og særligt på de sociale medier, uden at vi egentlig kender påvirkningen på længere sigt – og jeg er bekymret for, at det påvirker dem mere negativt, end vi måske går og tror. Det vil jeg aktivt se nærmere på at løse – det kan være gennem aldersverificering eller øget forældrekontrol.

- Tænketanken anbefaler, at vi som Norden står sammen for at stramme lovgivningen internationalt over for tech-giganterne, ligesom tænketanken også anbefaler et øget fokus på børn og unge på nettet og mere kontrol. Det støtter jeg op om – ligesom det er områder, jeg selv arbejder med som kulturminister i eksempelvis den kommende medieaftale og i regeringens initiativer målrettet børn og unge, lyder det fra den danske kulturminister.

tion, så bliver vi særligt sårbare, fordi vi har noget dyrebart at miste, nemlig tilliden.

Vil det sige, at befolkninger i lande, hvor tilliden ikke er særlig stor, er mindre sårbare for den mørke side af digitaliseringen?

- Ja, hvis du lever i et samfund med svag tillid og en tilsvarende svag offentlig debat, så er du mindre sårbar. Du hænger jo så at sige allerede på kanten, hvor du ikke har så meget at miste. Hvorimod vi i de nordiske lande fungerer så godt, at vi derfor også både tydeligere og tidligere bliver opmærksom på polariseringer, og derfor også bliver i stand til at sætte grænser, som modvirker bivirkningerne.

Nordiske forskelle – trods alt

Tobias Bornakke fortæller, at tænketanken har skullet tage hensyn til de nordiske forskelle, der trods alt findes, når det handler om den digitale indflydelse på menneskers adfærd. Han nævner nogle af disse forskellige dagsordener.

- Finland har før de øvrige nordiske lande taget offentlige debatter om fordele og ulemper ved digitaliseringer og finnerne er meget opmærksomme på, hvordan digitaliseringen danner mennesker. Norge er længere end os andre med at kortlægge den udenlandske påvirkning i almindelighed, mens Grønland på grund af sin globale geopolitiske rolle er særligt udsat for russisk propaganda. I Danmark og Norge må de offentlige medier producere digitalt indhold, som kan bidrage til digital dannelse, mens der er begrænsninger på det for public service-stationer i Sverige og Finland.

Bornakke konkluderer, at mere politisk kontrol med de helt store tech-aktører er tænketankens måske mest påtrængende budskab.

- Vi har alle indset, at øget politisk kontrol med tech-giganterne er en nødvendighed for, at demokratiske samfund kan trives i det stadig mere digitale 21. århundrede. Det store spørgsmål er ikke længere, om vi har brug for mere demokratisk kontrol med tech-giganterne. Spørgsmålet er hvordan og hvor hurtigt. I denne henseende bør de nordiske lande gå i spidsen og vise vejen frem, siger Bornakke.

eø

Minister for sammenhængskraft

Louise Schack Elholm er minister for kirke, landdistrikter – og nordisk samarbejde. Det betyder, at ministeren skal kunne koordinere bedre end de fleste og sikre sammenhængskraften gode vilkår. Mød en minister, som har travlt med at få os til at leve op til de nordiske landes fælles vision for 2030.

Schack Elholm
åbner Ungdommens
Folkemøde NORD,
som omtales længere
fremme i bladet – på
siderne 34 og 35.
Foto: Andreas Omvik,
norden.org.

Efterhånden som interviewet med Louise Schack Elholm (V) skrider frem, står det klart, at ministeren for nordisk samarbejde især er optaget af to emner; et på de indre linjer og et med stor offentlig bevågenhed.

Den interne mærkesag handler om at forbedre regeringens samarbejde med Nordisk Råd og

dermed give Nordisk Ministerråd mere vægt. Den eksterne går ud på at eliminere grænsehindringer, især i Øresundsregionen. Dem vender vi tilbage til.

Først skal vi dog finde ud af, hvordan det er at være minister for tre vidt forskellige områder, som ikke har noget med hinanden at gøre. Nordisk samarbejde, landdistrikter og kirke.

Løber der en rød tråd i dette kludetæppe?

- Ja, den kan jeg godt se. Den hedder sammenhængskraft og det er den kraft, jeg skal bidrage til at styrke på alle tre områder, som jo kun kan eksistere, hvis der investeres i forskellige typer af sammenføjringer og sammenhold. Det handler om at værne om det, vi er fælles om. Det er ikke nok blot at holde ved lige, der skal også udbygges og udvikles, hvad enten det handler om Folkekirken, nordisk samarbejde eller landdistrikterne. Og så skal jeg – og alle andre – være opmærksom, hvis der viser sig tegn på revner i sammenhængen.

Hvad var dine første tanker, da du for godt et halvt år siden blev tilbudt ministerposten?

- Jeg blev rigtig glad, fordi det nordiske samarbejde rører mange mennesker. Alle kan relatere sig til Norden. Jeg nyder, at det nordiske samarbejde er en del af min portefølje, fordi vi værdimæssigt har meget til fælles med de nordiske lande. Der er så meget at bygge på.

Ministeren tager imod Nordiske i Kirkeministeriet, som er hendes største ressortområde, og som er det eneste af hendes tre områder, som har en klassisk organisation og lokation bag sig.

Med Tesfaye som ovenbo

Navnlig ministeriets bygning er imponerende. Den store vinkelformede gulstensbygning på hjørnet af Tøjhusgade og Frederiksholms Kanal blev bygget i 1703-05 for at rumme den kongelige staldetat, som var datidens trafikministerium.

I dag sidder børne- og undervisningsminister Mattias Tesfaye på første sal og Louise Schack Elholm i stueetagen.

Med sig har ministeren fået en helt ny styrelse,

Ministeren deltog i Foreningen Nordens konference på Christiansborg på Nordens Dag den 23. marts, hvor hun påpegede, at samarbejdet med vore nordiske naboer er blevet endnu mere aktuelt i lyset af det ændrede globale sikkerhedsbillede. Foto: Jacob Carlsen.

Plan- og Landdistriktsstyrelsen, som er overtaget fra det nu nedlagte Indenrigs- og Boligministerium. Det er nyt, at planområdet nu følger med området for landdistrikter.

Dertil kommer så det nordiske samarbejde, som administrativt består af et mindre nordisk sekretariat i Udenrigsministeriet.

Hvad er din egen politiske ambition som nordisk minister? Altså udover selve visionen om det grønne, bæredygtige og konkurrencedygtige Norden.

- Jamen, netop Vision 2030 er jo det helt afgørende nordiske pejlemærke, som kræver et enormt samarbejde, men som også vil bringe os globalt i front og gøre det muligt for os at dele ud af viden og erfaringer til andre lande og regioner. Vi skal i de næste syv år arbejde behårdt på at skabe verdens mest bæredygtige og integrerede region, og det sker blandt andet ifølge en kommende handlingsplan. Planen bør blandt andet have fokus på nedbrydning af grænsehindre samt unge og civilsamfundet.

Regeringens indpisker

Netop grænsehindre angiver Louise Schack Elholm som en helt afgørende barriere for udvikling af det nordiske samarbejde.

- Vi skal fremover kunne høste alle fordelene ved det nordiske samarbejde, herunder at arbejde, studere og handle på tværs af de nordiske grænser. Derfor vil jeg gøre mit til, at der kan fjernes så mange grænsehindre som muligt, og forhindre at nye hindringer opstår som en konsekvens af national lovgivning. Min rolle som minister for nordisk samarbejde er at være overordnet ansvarlig – en slags indpisker for dette arbejde i regeringen, som gør de ansvarlige ministre opmærksomme på, når deres områder indeholder grænsehindre som følge af national lovgivning.

Ministeren har overtaget en vagthund i form af Grænsehindringsrådet, som har til opgave at pege på store og små problemer ved grænseoverskridende handlinger i Norden.

- Jeg får heldigvis god hjælp fra Grænsehindringsrådet, hvis årvågne danske medlem er An-

nette Lind fra Socialdemokratiet. Det er aftalt, at de nordiske samarbejdsministre mødes med Grænsehindringsrådet mindst en gang om året for at udveksle information og få barriererne frem i lyset. Nu er det heldigvis lykkedes at fjerne den midlertidige grænsekontrol mellem Danmark og Sverige, men vi skal langt videre. Ikke mindst skal livet gøres lettere for pendlere i Øresundsregionen, som er hæmmede ikke bare trafikalt, men også skattemæssigt og på andre områder.

- Jeg er samtidig også ansvarlig for arbejdet med grænsehindringer i rigsfællesskabet, hvor der mindst en gang årligt afgives en skriftlig status til Folketinget på arbejdet. Derfor har jeg indkaldt rigsfællesskabets repræsentanter i Grænsehindringsrådet til møde, og vil tage møder med Grønlands og Færøernes medlemmer af Folketinget for at tale om grænsehindringer i rigsfællesskabet.

Ømme tæer?

Det politiske samarbejde i Norden er på den ene side berømmet og anprist - og på den anden side kritiseret for træghed. Selv den nyudnævnte generalsekretær for Nordisk Ministerråd, din egen partifælle og forgænger i ministerembedet, Karen Ellemann, har gjort grin med et ineffektivt samarbejde. Selvom hendes kritik er næsten ti år gammel, er alt vel ikke blevet fryd og gammen. Hvor er de ømme tæer?

- Vi ér forskellige lande – se bare, hvordan der var forskelle på håndteringen af Covid-19 i de nordiske lande. Men der er trods alt mere, der binder os sammen end det modsatte, og regeringen mener noget med det, når vi prioriterer samarbejdet mellem de nordiske lande højt. Udenrigsministeren har været i kontakt med alle de nordiske udenrigsministre, og han har udtalt – hvilket jeg støtter – at vi har taget samarbejdet mellem de nordiske lande for givet. Det kan vi ikke længere. Ruslands invasion i Ukraine gør, at vi skal intensivere samarbejdet i Norden. Det skal tages til et helt andet niveau.

- Det, han peger på, er, at hvis man ser på Norden som en samlet enhed også økonomisk, så er vi jo klart et G20-land, måske endda G10-størrelse. Mange steder er vores værdier og vores samfunds-

modeller så sammenfaldende, at når vi puljer vores ressourcer, vores diplomatiske, politiske og erhvervs-mæssige kræfter, så kan vi virkelig påvirke globalt. Så ømme tæer ser jeg egentlig ikke, men nok nærmere områder, som trænger til behandling.

Har de nationale parlamenter egentlig nogensinde besluttet, hvad de vil med det nordiske samarbejde?

- De nationale parlamenter har tæt kontakt til deres nordiske ministre, hvor retningen for nordisk samarbejde bestemmes. Og retningen er i alle de nordiske lande, at samarbejdet skal øges. Jeg har en god dialog med den danske delegation til Nordisk Råd, og i maj afgiver jeg en nordisk redegørelse til Folketinget, der herefter diskuterer den. Heldigvis er der ret stor overensstemmelse mellem regeringens og Folketingets synspunkter. Og så er der jo Nordisk Råds session, hvor parlamenterne hvert år drøfter, hvad de vil med det nordiske samarbejde. Så jo, det nordiske samarbejde er stærkt forankret – også i parlamenterne.

Norden, og navnlig Norge, er Louise Schack Elholms foretrukne feriested. Her troner hun på Prædikestolen sammen med datteren Sofie. Foto: Privat.

Bertel Haarder har altid formået at få folk til at lytte. Her er det Louise Schack Elholm, som ivrigt lægger øre til Haarder – flere år før hun anede, at hun også ville blive minister for nordisk samarbejde.
Foto: Privat.

Det hedder sig, at de nordiske samarbejdsministre har 'samordningsansvaret for det nordiske regeringssamarbejde'. Hvad ligger der i det ansvar?

- Det er i praksis de nordiske samarbejdsministre som på opdrag af statsministrene har ansvaret for samordningen af det nordiske regeringssamarbejde. Hvert land udvælger en nordisk samarbejdsminister fra regeringen, som ud over sit eget ministerium også har samordningsansvaret for det nordiske regeringssamarbejde. Det betyder, at vi på vegne af regeringerne koordinerer, hvad der skal menes på nordisk plan i forhold til et bestemt spørgsmål.

God koordination er helt afgørende

Netop koordination er et nøgleord for Louise Schack Elholm, og hun giver et eksempel på, hvor væsentligt det er, at de nordiske fagministre mødes i de øvrige 11 ministerråd.

- Vi mødtes for nylig i Nordisk Ministerråd for regionalpolitik, hvor et af de centrale emner er, hvordan vi bevarer velfærden i de områder, som

oplever fraflytning. Det viste sig, at vi har forskellige løsninger på samme problem, hvilket betyder, at vi kan plukke fra hinanden og forbedre forholdene i udkantsområderne. Men også bilateralt har vi et nyttigt politisk samarbejde. Den norske kommunal- og distriktsminister har været her, og snart mødes vi igen i Norge.

Der tales ofte om at koordinere i Norden. Socialdemokraterne ønsker en forsvarskommission, som skal koordinere forsvaret af Norden. Nordisk Råd har tidligere foreslået fælles koordinering af EU-direktiver. Indebærer det afgivelse af suverænitæt eller den bedst mulige løsning? Hvad lægger du i ordet?

- Helsingforsaftalen taler om, at vi skal samordne og rådføre os med hinanden. Og det er, hvad der sker i det daglige, uden at der er tale om suverænitetsafgivelse. Nogle vil måske sige, at det bremser det nordiske samarbejde eller gør det langsomt, at alle skal være enige. Men jeg tror, at det fortsat er det, som flertallet af de nordiske borgere ønsker.

Hvordan er dit private forhold til Norden? Har du steder, som du besøger ofte og holder særligt af. Har du forbilleder i Norden, politiske, kulturelle?

- Det nordiske er bestemt ikke ukendt for mig. Selvom jeg ikke kan hævde, at Norden er min hjemstavn, så føler jeg det sådan. Jeg har rejst meget i de nordiske lande – især i Norge og Sverige, hvor jeg har familie, og jeg skal til Sverige og fejre konfirmation her i foråret. Jeg føler ikke, at jeg rejser til udlandet, når jeg rejser i Norden. Jeg føler mig hjemme.

Vi søger tættere sammen

Hvordan har interessen for Norden ændret sig i din voksne levetid?

- Jeg vil vove at påstå, at interessen har ligget på et ganske højt niveau gennem mange år. Det er klart, at denne interesse er blevet større nu med den russiske invasion i Ukraine, hvor vi søger tættere sammen.

- Pludselig er det nordiske samarbejde blevet helt centralt, og vejen frem til at håndtere et aggressivt Rusland er et revitaliseret og tættere samarbejde mellem de nordiske lande. Vi skal være klar til sammen at kæmpe for vores samfundsmødder, vores nordiske værdier.

- Vi har al mulig grund til at arbejde meget tættere sammen. Det gælder militært, men det handler i lige så høj grad om, hvordan vi kan beskytte og udvikle vores samfund. Som udenrigsministeren også har anført, så skal årtiers hensygnende nordiske samarbejde nu have et spark.

Findes der en nordisk identitet?

- Ja, vi har meget til fælles, f.eks. når det angår ligestilling, sproget, et tæt forhold til vores politikere og så det nordiske guld – tillid. Vi stoler på hinanden. Vi regner ikke med at blive snydt. Ja, og så viser opinionsmålinger også, at de nordiske lande huser verdens lykkeligste indbyggere. Disse værdier hviler jo på – og er opstået af – det samme velfærdsfundament, demokrati og folkestyre.

Hvad kan du gøre for at øge den folkelige interesse for Norden i Norden. Har det noget med sprog at gøre? Anden kultur? Grænsehindringer?

- Jeg tror, at vi skal gøre mere for at engagere ungdommen i det nordiske samarbejde. De unge er gode til at udfordre det eksisterende og kan få det nordiske samarbejde til at udvikle sig og dermed modvirke, at samarbejdet bliver for 'de frelste'. Foreningen Nordens Ungdom og Ungdommens Nordiske Råd er gode eksempler på, at de unge gerne vil engagere sig i det nordiske.

Nordens Dag – i de unges tegn

Kan du se, at de folkelige foreninger kan spille en rolle heri?

- Helt bestemt – det nordiske samarbejde hviler på folkelig forankring og et aktivt civilsamfund. Foreningen Norden – men også andre organisationer – er gode til at engagere græsrodderne. Jeg deltog f.eks. i en konference om unge, demokrati og tech på Nordens Dag. Konferencen var netop arrangeret af Foreningen Norden, og vi havde virkelig en god drøftelse af, hvilke udfordringer, vi står over for. Det viser, at Foreningerne Norden er gode til at skabe debat om relevante emner i de nordiske lande.

Hvorfor er det stadig ikke særlig attraktivt at deltage i Nordisk Råds delegationer?

- Er det ikke? Jeg har da et godt samarbejde med den danske delegation og har fornemmelse af, at der er tale om en meget engageret delegation. Inden længe har jeg inviteret hele delegationen til en arbejdsmiddag, og jeg har tænkt mig at prioritere en stærk relation til alle partiernes medlemmer af delegationen. Delegationen har en enormt vigtig opgave og derfor skal den også have de bedste mulige betingelser. Men selvfølgelig skal man huske på, at medlemmerne sidder i mange andre udvalg og har en travl hverdag, lyder det fra ministeren for nordisk samarbejde.

eø

Premiere på bæredygtig mødeform: **Nordiske topfolk i direkte tv-debat**

Fra hele landet kunne seere via Facebook følge en times samtale mellem to nordiske forkæmpere, Karen Ellemann og Lars Barfoed – og mange deltog med spørgsmål.

Mandag den 15. maj klokken præcis 16 gik Foreningen Norden i luften med et nyt forum, der fysisk var lokaliseret i Nordisk Ministerråds tv-studie i Nordens Hus i København. Selvom ministerrådets generalsekretær Karen Ellemann således var hus-ejer, var det Foreningen Norden, som havde lånt studiet og arrangeret online-debat med formand Lars Barfoed, der fungerede som studievært.

Karen Ellemann priste den bæredygtige digitale mødeform og så gik det ellers derudaf med samtale og seerspørgsmål. Både studieværter og seere tog udgangspunkt i de nordiske statsministres, og dermed også ministerrådets, vision om Norden

Karen Ellemann: Som tidligere formand for Foreningen Norden har jeg jo lært, at kendskab giver venskab. Og gennem venskab skabes resultater, både privat og professionelt. Her er hun i det nordiske studie under den direkte udsendelse i selskab med nuværende formand for Foreningen Norden, Lars Barfoed. Foto: Maria Lind Ingvarsdóttir.

som verdens mest integrerede region i 2030, hvilket indebærer enorme løft af grøn omstilling, konkurrencekraft og social holdbarhed.

Seer: Hvorfor er det så besværligt at betale på tværs af grænserne. Ikke engang Mobile Pay kan bruges i Norden? Og køb af togbilletter på tværs er utroligt svært?

Karen Ellemann medgav, at der er stor frustration, især i Øresundsregionen:

- Det er jo ikke bare umuligt at betale digitalt ved vejboeder i Skåne, men også problematisk at være integreret pendler over Øresund.

Nogen udsigt til løsning kunne hun dog ikke øjne. Lars Barfoed mente, at DSB og SJ må kunne udvikle en fælles brugergrænseflade.

Ellemann var mere optimistisk, når det handler om at integrere arbejdsmarkedet. Hun har sat sig for at opstille målbare mål for arbejdet med at integrere i Norden. På områder som arbejdsmarked og sprogforståelse vil hun se konkrete resultater meget snart. Karen Ellemann er i det hele taget voldsomt fokuseret på, hvad hun kalder for 'nordisk nytte'.

- Foreningerne Norden løfter en stor opgave med Nordjobb og jeg møder ofte tidligere nordjobbere, som føler sig som borgere i Norden og som oplever Norden som ét stort arbejdsmarked. Det giver os konkurrencefordel i Norden.

Barfoed fremdrog Norden i Skolen, som Ellemann straks greb. Ikke mindst fordi nordisk sprogforståelse er hendes kæphest. Hun pointerede, at Norden i Skolen har en vigtig dannende effekt i det nordiske uddannelsessystem.

Ellemann medgav, at Nordisk Ministerråd ikke kan løfte opgaverne alene.

- Derfor rækker jeg ud til de nordiske befolkninger, politikere, regeringer og civilsamfund, herunder Foreningen Norden. Alle har enorm appetit på nordisk samarbejde og sammen kan vi nærme os realisering af Vision 2023, lød det fra generalsekretæren, som fik tilsagn om aktiv medvirken fra Lars Barfoed og hans bagland.

eø

Opret en nordisk union, der kan kæmpe for en fri, lige, grøn og demokratisk verden

Vi har brug for en ny Kalmarunion, der samler de nordiske lande. Det kunne give os mere indflydelse, så vi kan kæmpe mod autokrater og for en mere fri, lige, grøn og demokratisk verden, skriver tre danske medlemmer af Ungdommens Nordiske Råds præsidium i dette debatindlæg.

Af Rasmus Emborg, Anne Jensdatter og Kristian Lausten

I disse dage lever vi i krigens skygge, og samtidig er vi vidner til en historisk udvikling i de nordiske lande. I Sverige, der historisk set har været neutralt, er hver anden svensker nu tilhænger af et NATO-medlemskab, og i Finland er hele 60 pct. af finnerne positive over for et NATO-medlemskab. Det er en udvikling uden sidestykke, for at sige det mildt.

Da krigen brød ud, var Rusland verdens 11-største økonomi, og således en af de helt tunge spillere på verdensscenen, men sammenlagt er de nordiske økonomier på størrelse med den russiske. Potentielt set kunne det give Norden en plads som det ottende medlem af det magtfulde forum G7 for verdens største økonomier.

Kort sagt ville et samlet Norden være en region, der foruden at inspirere resten af verden også kunne trække den med os i en mere fri, lige, grøn og demokratisk retning. Ikke blot ville vi være et økonomisk kraftcenter, men vores samfundsmødder baseret på tillid, demokrati og stærk social understøttelse har også gjort, at vi som region har klaret os bedst igennem coronakrisen, ifølge The Economist.

I dag står vi ved en skillevej. Der er krig i Europa, og de seneste års udvikling har vist, at der er grænser for det internationale samarbejde. Brexit, valget af Trump, Polen og Ungarns EU-modstand er blot nogle af eksemplerne.

Samtidig er det en kendsgerning, at få regioner i verden er så integreret som Norden. Når interne stridigheder splitter vores internationale samarbejdspartnere, skal vi kunne stå fast med en stærk nordisk stemme.

Vi skal øge vores forsvarssamarbejde med flere

fælles øvelser, materialeindkøb og cyberforsvar, så vi i højere grad kan stå på egne ben. Derudover bør de nordiske regeringer og ministre styrke den interne koordination, så vi kan danne fælles front og fordømme handlinger, når autokrater krænker demokratiet og menneskerettighederne.

I en verden i opbrud har Vesten og demokratiet brug for et stærkt, samlet Norden.

Rasmus Emborg er præsident i Ungdommens Nordiske Råd og medlem af Danmarks Socialdemokratiske Ungdom

Anne Jensdatter er præsidiemedlem i Ungdommens Nordiske Råd og medlem af Radikal Ungdom

Kristian Lausten er præsidiemedlem i Ungdommens Nordiske Råd og forhenværende landsformand for Venstres Ungdom

Indlægget har været bragt i Information, som har stillet det til rådighed for Nordiske – ligesom forfatterne har det.

Vi skal øge vores forsvarssamarbejde i Norden med flere fælles øvelser, materialeindkøb og cyberforsvar, lyder det fra blandt andre Anne Jensdatter, som her taler på Nordens Dag under Foreningen Nordens konference på Christiansborg. Foto: Jacob Carlsen.

BBC indtager Norden

Disney, Viaplay og BBC er tre store medieselskaber, som især kæmper om det nordiske marked for levende tv-billeder – i konkurrence med de offentlige kanaler. Vi taler med chefen for det nyeste nordiske indtog, BBC Nordic.

Mange store tv-udbydere gør sig til i Norden. Nyeste er BBC, men Viaplay har gjort det i en årrække, bl.a. med 'Vikings'.
Foto: Viaplay.

BBC søsatte midt i april BBC Nordic, som både er en regulær tv-kanal, BBC Nordic og en kanal, som leverer tv on demand, BBC Nordic+.

Ifølge Arran Tindall, senior vice president hos BBC Studios, vil BBC Nordic levere shows, som er nøje udvalgt til et nordisk publikum.

Hvad har været afgørende for BBC i etableringen af BBC Nordic?

- For det første er det en reaktion på ændringerne i marked og seervaner. På tværs af Norden forbruger publikum i stigende grad indhold, når det passer dem. Dertil kommer en bevægelse til fordel for kanaler med bred appel.

- Selvom vi i forvejen har en stærk position på markedet, mener vi at kunne tiltrække en endnu bredere publikumsbase med vores brand og programmer. Når vi nu udvider med underholdnings- og livsstilsprogrammer, er det selvfølgelig for at tiltrække nye målgrupper.

Hvilke fællestræk ser BBC i de nordiske lande og deres befolkninger? Er der stordriftsfordele, fordi befolkningerne er ens?

- Når det kommer til fællestræk, er der en stærk kulturel forbindelse mellem Storbritannien og Norden, så vores indhold fungerer fint på tværs af de nordiske lande. Ja, vi tager netop udgangspunkt i denne kulturelle forbindelse.

Sender I med 'nordiske' undertekster?

- Forgængerne for BBC Nordic, som var BBC Brit og BBC Earth havde undertekster for hvert af de fire lande, Danmark, Norge, Sverige og Finland. Det fortsætter vi naturligvis med.

Hvilke mål har I med BBC Nordic?

- Som med enhver produktlancering er vi ekstremt opmærksomme på perioden efter lanceringen. Vi er selv meget tilfredse med at kunne bringe nye titler såsom Louis Theroux-interviews og ikoniske serier, 'The Great British Bake Off' og mange andre. På længere sigt har vi store ambitioner på det nordiske marked gennem både vores kanaler og indholdssalgspartnere. Vi mener jo, at vi har indhold i verdensklasse at byde på.

Har I partnere i Norden?

- Vi samarbejder med en række partnere i Norden. I Danmark er vores tjenester tilgængelige på You-See, og vi har et godt forhold til alle de store nordiske public service-kanaler og til de kommercielle kanaler.

Hvilken type programmer vil I lægge vægt på?

- BBC Nordic bringer de bedste underholdningsserier fra BBC, omhyggeligt målrettet til det nordiske publikum. Vi har håndplukket populære fakta- og underholdningsprogrammer, som vi ved, at vores publikum elsker fra BBC Brit og BBC Earth, og så har vi tilføjet helt nye serier fra underholdnings- og livsstilsområdet. Store serier som 'QI', 'The Graham Norton Show' og 'Life Below Zero' får selskab af livsstilsserier, herunder 'The Great British Sewing Bee' og 'DIY SOS' med det formål at appellere til et bredere publikum. Dertil kommer emner som kunst og kultur, rejser og historie. Så vi mener bestemt, at vi har unikt indhold at byde på for et nordisk publikum, lyder det fra Arran Tindall.

eø

VR Travel™

OPTIMIZE YOUR TRAVEL BUDGET

Danmark
Grønland

Rejser til Grønland

Ro til smukke oplevelser

Vores rejseeksperter planlægger din tur uanset formål

- Forretningsrejse
- Konference med gæster fra hele verden
- Besøgs- og grupperejser

Få bedre oplevelser, når vi reserverer hele din rejse

Med 50 års kendskab til transportmulighederne reserverer vi hele din rejse med fly, bådtransport og hotelovernatning.

Kontakt kundeservice og begynd at glæde dig allerede nu

+45 7642 9999 . +299 322899 . vr-travel.com

FULL
SERVICE

SELF
SERVICE

Liljan Weihe på Folkemødet på Bornholm, da hun for nogle år siden var i debat med generalsekretær i Nordisk Ministerråd, Dagfinn Høybråten, om ytringsfrihed. Hun var da nyhedschef på Kringvarp Føroya. Foto: NJC.

Dansk overherredømme stikker dybt i færingerne

Hun føler sig som borger af Norden og ønsker størst muligt samarbejde mellem ligeværdige parter. Men ligeværd mangler i forhold til Danmark, siger den færøske lagtingskvinde Liljan Weihe, som her begrundet ønsket om løsrivelse fra Danmark.

Liljan Weihe er republikaner og derfor helt overbevist om, at Færøerne står sig bedst ved at løsrive sig fra rigsfællesskabet med Danmark. Nu har hun tilmed en platform at agitere fra, idet hun i vinter blev valgt ind i det færøske lagting for det republikanske parti, det venstreorienterede Tjóðveldi.

Nordiske møder Liljan Weihe i Nordens Hus i Torshavn, fordi vi ønsker at forstå, hvorfor så mange færinger ønsker at løsrive sig fra Danmark.

Det står hurtigt klart, at det især handler om ligeværd. Følelsen af at være under dansk overherredømme stikker dybt i færingerne, ikke kun i den nybagte politiker. Derimod er der ikke hos Liljan Weihe nogen snert af nationalisme, forstået som en stærk eller yderligtgående nationalfølelse, der er forbundet med fremmedhad og racisme.

- Bestemt ikke, slet ikke! Vi går ind for størst muligt samarbejde med ligeværdige parter, meget gerne i nordisk regi, og jeg ser en stor gevinst ved at andre nationers borgere kommer hertil og bosætter sig. Vi har brug for dem, lyder det fra

Weihe, som selv er arketyper på en nordisk færing; hun voksede op i Grønland som barn af færøske forældre, boede en årrække i USA og Canada, læste journalistik og socialvidenskab på RUC og har blandt andet været nyhedschef på Kringvarp Føroya, Færøernes nationale radio og fjernsyn.

Danmark var mit transitland

- Jeg føler mig som borger af Norden med Færøerne som oprindelsesland, Grønland som hjemland og Danmark som transitland på vej hjem til Færøerne på sommerferie. Med Tivoli og cirkus og meget andet spændende.

- Mine år på den anden side af Atlanten gjorde, at jeg oplevede kontrasten mellem Norden og resten af verden ret markant. Jeg husker et skolevæsen derovre, som var stift og formelt og et arbejdsmarked, hvor min far havde besværligheder med tilladelser.

- Derfor er jeg måske senere kommet til at sætte ekstra meget pris på de lige samfund i Norden, hvor demokrati, lighed og tillid vægtes højt, og hvor vi ikke er prægede af forbud og påbud om alt muligt. Jeg føler mig som en del af en stor nordisk familie.

Liljan Weihe har let ved at tale sig varm om nordisk sammenhold og samarbejde og har et stort ønske om, at Færøerne skal blive fuldgældigt medlem af Nordisk Råd. Det har skiftende færøske lagting enstemmigt vedtaget flere gange og skiftende landstyre anmodet om uden held.

Vi er jo ikke en del af Danmark

Før vi taler om, hvordan færingerne overhovedet vil kunne klare sig selv, må vi have Liljan Weihe's egne ord for at ville løsrive Færøerne fra det danske rigsfællesskab.

- Rent geografisk er vi jo ikke en del af Danmark. Vi har altid været en isoleret del af verden, som fik forsyninger ude fra et par gange om året, og vi har i århundreder været underlagt dansk-norsk overvælde. Men vi har også vores helt egen kultur med

Liljan Weihe på Mykines. Foto: Privat.

stærke traditioner inden for litteratur, kunst og musik. Alt det, der kendetegner et land.

For Liljan Weihe er sproget det, der for alvor giver følelse af identitet. Hun er selv opflasket med dansk i Grønland og kalder det for en stor bedrift, at færingerne har formået at bevare eget sprog.

- Vi fik først skriftsproget med egen grammatik i sidste halvdel af det 18. århundrede: Færøsk var ikke anerkendt som selvstændigt sprog. Min far-mor er født i 1915 og blev kun undervist i dansk, og vi skal helt op til slutningen af 1930'erne, før færøsk blev anerkendt som officielt sprog på Færøerne. Det er da en bedrift, at vi, på trods af alle disse forsøg på at underminere vores sprog, alligevel har bevaret det. Det siger noget om styrken af den færøske identitet.

Rigsfællesskabet kan ikke rumme os nu

Weihe minder om, at Færøerne faktisk var selvstændigt i nogle få dage efter 2. verdenskrig, da der i 1946 blev afholdt en folkeafstemning om selvstændighed. Den gav et lille flertal for selvstændighed. Færøerne ville altså løsrive sig fra Danmark, ligesom Island havde gjort i 1944. Men afstemningsresultatet blev underkendt af den danske regering, som greb ind, opløste Lagtinget og udskrev

nyvalg. I stedet fik Færøerne hjemmestyre i 1948. Det blev udvidet med en ny lov i 2005, som gør det muligt for Færøerne at hjemtage ansvaret for en række områder.

Men hvorfor så selvstændighed - og især når det vil koste Færøerne dyrt?

- Jamen, vi er ikke ligeværdige parter. Vi ønsker at være en selvstændig nation, som kan indgå i nye og ligeværdige relationer mellem selvstændige lande, siger Liljan Weihe og henviser til forhenværende ambassadør Michael Zilmer-Johns, som i Weekendavisen i april viste stor forståelse for Færøerne og Grønlands ønske om større suverænitet og blandt andet sagde: 'Vi har et problem, fordi rigsfællesskabet, som vi kender det, ikke kan rumme grønlandernes og færøernes helt legitime ønsker om selvstændighed og en mere selvstændig international rolle'.

Men hvordan vil I overleve økonomisk?

- Det gør vi jo næsten allerede. Vi er rige! Det er rigtigt, at vi har været økonomisk bundet til Danmark på grund af bloktilskuddet, men det er vi ikke længere. Vi er et af de rigeste lande i verden på niveau med Norge - og spørger du, om Norge kan klare sig selv? Vi har næsten tredoblet vores bruttonationalprodukt på 20 år og målt pr. indbygger svarer det til 432.000 kroner for hver færøing, og det bringer Færøerne helt op i verdensstoppen, ikke langt under Luxembourg, som har den rigeste befolkning i verden. Og højere end Danmark.

Højeste indkomst i kongeriget!

- Vi har det højeste BNP pr. indbygger i kongeriget, og vi kan sagtens klare os uden det tilskud på 617 mio. kroner, vi årligt modtager fra Danmark, siger Liljan Weihe og minder om, at den færøske regering har besluttet at skære i alt 100 mio. kroner af det danske bloktilskud over de kommende fire år.

- Med et bruttonationalprodukt på 23 mia. kro-

ner, skulle vi nok kunne klare os uden et tilskud, der snart kommer ned på omkring 500 mio. kroner, ikke? Desuden er vi højtuddannede, mere end i Danmark, og vores erhvervsliv klarer sig fint med vægt på lakseopdræt, fiskeri og stigende turisme, ligesom vi har store forventninger til hav- og vindenergi. Så for min skyld kunne vi have klaret os selv fra i går, siger hun og tilføjer, at Færøerne naturligtvis vil komme til at indgå samarbejder med andre lande om f.eks. sygehusvæsen og selv skal opbygge politi- og retsvæsen.

- Vores sygehusvæsen har ikke alle specialer, men dem betaler vi os allerede fra i dag. Vi har blandt andre en akutforbindelse med ambulancefly til Danmark og en del behandlinger bliver foretaget i Danmark og andre lande, som vi betaler for.

Hvad så med sikkerhed og jeres berygtede fiskeri-aftale med Rusland. Er den ikke en underminering af et europæisk sammenhold og solidaritet med Ukraine?

- Det er en udbredt misforståelse blandt danske politikere og danske medier, at Færøerne ikke støtter op om Ukraine og fordømmer Rusland på det kraftigste. Færøerne har indført samme sanktioner som EU, selv om vi ikke er en del af EU. Madvarer, herunder også fisk, er ikke omfattet af sanktionerne.

- Derudover er vi det land i verden, der sender mest nødhjælp til Ukraine målt pr. indbygger, og vi har taget imod 200 ukrainske flygtninge, som, vores størrelse taget i betragtning, er mange.

Misforståelse om handel med Rusland

- Det er også en udbredt misforståelse, at al handel med Rusland er standset fra dansk side. Det passer ikke. Danske virksomheder handler stadig med Rusland og har filialer i Rusland. Det samme gælder de diplomatiske forbindelser mellem Rusland og EU/Danmark. De russiske ambassader er endnu åbne i Europa - og det samme er gældende for vestlige ambassader i Rusland.

- Se det fra vores side og husk på, hvorfor vores eksport til Kina og Rusland voksede for snart ti år siden. Dengang boycottede hele EU os, også Danmark, fordi vi ønskede større makrelkvote. Vores skibe blev forvist fra europæiske havne, EU-markedet blev lukket og vi måtte finde nye markeder til vores fisk.

- Fiskeriaftaler er færøsk anliggende og det ved den danske regering godt. Vi styrer en lang række områder selv, blandt andet social- og sundhedsområdet samt eksempelvis tele, handel og fiskeri. Vi blander os jo heller ikke i dansk indenrigspolitik. Men nu er grænserne mellem handels- og fiskeripolitik og sikkerhedspolitik ikke så skarpe længere, hvilket får nogle danske oppositionspolitikere til at ville blande sig i færøske anliggender.

Færøerne klar til større ansvar

- I stedet mener jeg, at den nye verdenssituation kalder på, at Færøerne tager større ansvar og træf-

fer afgørelser på egne vegne – også når det kommer til udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.

For Liljan Weihe er der i øvrigt store perspektiver i øget nordisk samarbejde – uanset Færøernes position.

- Jeg værdsætter det nordiske samarbejde meget højt og det er synd, hvis det tales ned til kun at være en hyggeklub. På Færøerne behandler vi da også de årlige anbefalinger fra Nordisk Ministerråd i Lagtinget, hvilket Folketinget ikke gør. I Danmark afleveres anbefalingerne bare til ministrene.

- Desuden inspirerer både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd os til at følge med i Norden. Vi er jo bagud på områder som abort og LGBT-rettigheder, lyder det fra Liljan Weihe, som senere på sommeren skal tale på et seminar i Nordens Hus om netop selvstændighed for Færøerne. Også her vil behovet for at føle sig ligeværdig blive en rød tråd i hendes indlæg.

Nordiske møder Liljan Weihe i indbegrebet af Norden på Færøerne, Nordens Hus, som oser af nordisk stil, tone og stemning.
Foto: Esben Ørberg.

eø

Søren Rønholt fanger det nordiske himmellys

Siden 2013 har Søren Rønholt rejst i Norden, hvor han har opsøgt og fotograferet landskaber i reflekteret lys fra den lave nordiske solhøjde. Sommeren over udstiller han på Bornholms Kunstmuseum.

I de nordiske lande er solhøjden lav. Det betyder, at en stor del af dagslyset i Norden er reflekteret lys, enten fra den blå himmel gennem spredning i atmosfærens partikler eller fra den overskyede himmel gennem spredning i skyernes vanddråber.

Det reflekterede lys bliver kaldt himmellys. Det er - modsat lyset fra Sydens høje sol - diffust og mildt, og det giver lange, lyse skygger. Det er jævnt og stabilt, omslutter os fra alle sider og lægger sig blødt over vores omgivelser.

Sådan beskriver Bornholms Kunstmuseum baggrunden for udstillingen 'Himmellys' med fotogra-

fier af Søren Rønholt, som lader det nordiske lys være bærende for udvalget af værker.

Museets kunstfaglige leder, Tine Nygaard har arbejdet sammen med Rønholt i mange år, og hun kan - på museets vegne - i 2025 slå dørene op for et helt nyt museum i tilknytning til kunstmuseet, Museet for Lys.

Dagslys og kunstlys

Derfor kredser mange af museets aktiviteter om lys, både dags- og kunstlys, og dets virkning på mennesker og vores omgivelser.

Åbningsudstillingen i 2025 bliver en udstilling om solen med både dagslys- og kunstlysværker. Udstillingen bliver kurateret i et internationalt samarbejde med den amerikanske arkitekt James Carpenter, som også bygger den nye museumsbygning.

Tine Nygaard fortæller om himmellyset og Rønholts særlige blik for det nordiske lys.

- Himmellys er et andet ord for det særlige nordiske lys, der er her på kloden fra 55 til over 66 grader nordlig bredde. Fordi den lave solhøjde er den typiske lyssituation i Norden, er lysets intensitet

målt i lux altid lavere i Norden end i Syden. Det gør sig i særlig grad gældende om vinteren, hvor lysets intensitet er ti gange lavere end om sommeren, og hvor himmelen er overskyet 80 pct. af tiden. Langt de fleste af Rønholts serier er fotograferet i vinterhalvåret, siger Nygaard. eø

Bornholms-kunstmuseum.dk / Himmellys er åben til september. Tjek hjemmesiden.

Nordisk perspektiv som fælles overligger

Nordiske perspektiver blev betonet i almene debatter om demokrati, krig, køn, klima og bæredygtighed på det første Ungdommens Folkemøde NORD. Det fængede hos de unge, lyder det fra projektlederen.

1500 unge deltog da Ungdommens Folkemøde NORD blev afholdt under Bispeengbuen i København i slutningen af april. Selvom det var færre end de forventede 2-3000, er der gode chancer for fremtidige nordiske projekter som denne festival.

Det vurderer projektleder Ellen Jakobsson, som bag sig har ungdomsorganisationen Ungdomsbureauet, som også står bag storebroderen Ungdommens Folkemøde, som hvert år i september samler 25-30.000 unge i Valbyparken.

- Vi undersøgte de unges tilfredshed både under og efter festivalen. De foreløbige resultater siger os, at deltagerne var ovenud tilfredse, og at vores ide med at skyde nordiske perspektiver ind i en række eksisterende projekter er helt rigtig.

Aktive ungdomsorganisationer

Ellen Jakobsson er nu i færd med at skrive en rapport, som blandt andet skal afleveres til sponsorerne, som tæller Erasmus under EU, A.P. Møllers Fond og Frederiksberg Fonden. Hun vurderer, at især nordiske ungdomsorganisationer fik udbytte af samværet med andre organisationer.

- Vi har mærket, hvor stor betydning det har for foreningerne at mødes med unge fra andre foreninger med det nordiske perspektiv som en fælles overligger. Nu mødtes de pludselig med andre unge i et helt nyt format, hvor vi så at sige tvinger dem til at tænke nordisk. Hvilket er meget lettere, end man skulle tro. Norden har nemlig et godt tag i de unge. Vi skal bare sørge for at skabe nogle platforme, hvor dette engagement kan blive foldet ud. Sådant en platform var Ungdommens Folkemøde NORD, siger projektlederen.

De unges nordiske folkemøde blev åbnet af både ministre og The Nordic Dragshow med dronningerne Jaxie (foto) og Lucifur iklædt nordiske flag. Foto: Ungdomsbureauet.

Debat om unges indflydelse i Norden. Fra venstre moderator og vicepræsident for Ungdommens Nordiske Råd, Anne Jensdatter, økonomistuderende og aktivist Jens Byrialsson Bjørst og Rasmus Emborg, præsident for Ungdommens Nordiske Råd. Jensdatter er medlem af Radikal Ungdom, Emborg af DSU, som det fremgår af indlægget på side 25. Foto: Ungdomsbureauet.

Fest for det nordiske ungedemokrati

Et af de unge medlemmer af Foreningen Norden, Bjørn Markmann, var stærkt involveret i den første fællesnordiske ungedemokratifestival, Ungdommens Folkemøde Nord. Her er hans indtryk.

Af Bjørn Markmann

Ambitionerne for demokratifestivalen var høje og meningerne mange, men hvad sker der egentlig, når man samler unge fra alle hjørner af Norden for at tale om ambitioner, drømme, håb og visioner, og kan Foreningen Norden overhovedet spille en rolle i realiseringen af disse?

Med Ungdommens Folkemøde Nord ønskede man at skabe et inkluderende og demokratisk rum,

hvor unge fra alle Nordens hjørner havde mulighed for at finde svar på og inspiration til, hvordan fremtidens Norden kan se ud fra et ungeperspektiv. Med andre ord, så forsøgte man, gennem kreative workshops og debatter, at stille skarpt på, hvad kultur- og sprogfællesskabet i Norden har af betydning for de nordiske unge anno 2023.

Men ikke nok med at *indholdet* på demokratifestivalen var for unge, så var der flere frivilligrupper, hvor medlemmer af den nordiske ungdom havde mulighed for at tage del i og sætte deres præg på tilblivelsen af demokratifestivalen; alt fra de praktiske foranstaltninger på pladsen til fastlæggelsen af programmet på flere af scenerne.

Foreningen Nordens rolle

Som forening har Foreningen Norden været med til at sætte en retning for det nordiske samarbejde siden 1919, og derfor deltog vi naturligvis også aktivt på demokratifestivalen; først og fremmest for at støtte det gode initiativ, men i særdeleshed også for at finde ud af hvordan man fortsat kan aktualisere det nordiske spørgsmål og videreudvikle foreningen for kommende generationer.

Udover at have en fysisk stand på festivalpladsen, hvor vi blandt andet informerede om de muligheder som Nordjobb fører med sig og engagerede de fremmødte med flere tankeeksperimenter, som f.eks. hvad det i deres optik betyder at være nordisk eller hvordan det nordiske samarbejde påvirker dem på daglig basis, så var vi også involveret i flere samtalesaloner.

Begge indslag tog udgangspunkt i det ovenstående identitetsspørgsmål og især med fokus på, hvordan det påvirker de nordiske unge i det daglige, men med hver deres fokusområde.

Til det første indslag havde vi dog inviteret præsidenten for Ungdommens Nordiske Råd, Rasmus Jungersen Emborg, viceordføreren for Foreningerne Nordens Ungdomsforbund, Ylva Þórsdóttir Planman og projektleder for Nordjobb i Finland, Helena Hyvönen, forbi til en snak om, hvordan det er at være ung i Norden, samt hvilke muligheder man har for både at få sin stemme hørt, men også hvordan man kan gøre en forskel både politisk og kulturelt.

Bjørn Markmann er tidligere forperson for Foreningerne Nordens Ungdom, tidligere næstforperson for Studenterrådet ved Københavns Universitet og nuværende projektleder hos Foreningen Norden.

Nordisk kulturuge på Rødding Højskole

Mød nordiske forfattere, kunstnere, musikere og smag det nordiske køkken
I samarbejde med Foreningen Norden

30. september – 6. oktober 2023

Norden står på et stort og stærkt fjeld af værdifællesskaber, der har vakt opmærksomhed ude i verden. Ikke mindst vores demokratiforståelse. Der er lav magtdistance i de nordiske lande, korruption er nærmest ikke eksisterende, ligestilling mellem kønnene vægtes højt, og det sociale sikkerhedsnet er stærkere i Norden end i mange andre lande. Vi sætter fokus på det fællesnordiske særkende, når Rødding Højskole for ottende gang i samarbejde med Foreningen Norden inviterer til Nordisk kulturuge.

Velkommen til Rødding Højskole

– leverandør af fællesskab og oplysning siden 1844
Anja og Mads Rykind-Eriksen, forstandere

Kursusværter

- **Aage Augustinus**, cand.mag. i historie og religion, tidl. højskoleforstander.
- **Anette Jensen**, cand.theol., sognepræst.

Program

Lørdag den 30. september

Kl. 15.00: Ankomst, indkvartering og kaffe.
Kl. 16.30: Velkomst v/ Mads Rykind-Eriksen, forstander.
Kl. 17.15: Introduktion til ugen v/ Anette Jensen og Aage Augustinus, kursusværter.
Kl. 19.30: "Norden i Højskolesangbogen." Højskolesang og fortælling v/ Anette Jensen og Aage Augustinus, kursusværter.

Søndag den 1. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ Anette Jensen, kursusvært.
Kl. 9.40: "Drømmen om at samle alle stykkerne." Et foredrag om den svenske forfatter P.O. Enquist v/ Aage Augustinus, kursusvært.
Kl. 14.00: "Grønlandsk kultur i mødet med Danmark" v/ Tanja Nielsen, direktør for Det Grønlandske Hus i Aarhus.
Kl. 19.30: Filmaften i Rødding Bio: "Sameblod" af samisk-svenske filminstruktør Amanda Kernell.

Mandag den 2. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ Eva Bach, tidl. højskoleforstander.
Kl. 9.40: "Det sårbare menneskes livsvilkår." Fire nordiske prisvindere v/ Anette Jensen, kursusvært.
Kl. 14.00: "Det svenske eksperiment" v/ Johan Varning Bendtsen, forfatter og Skandinavien-korrespondent ved Kristeligt Dagblad.
Kl. 19.30: "Kendte og mindre kendte nationale mindretal i Norden" v/ Jørgen Kühl, cand.phil. i historie, professor ved Europa-Universität Flensburg.

Tirsdag den 3. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ Katla Skuladottir Hannibal, fortæller.
Kl. 9.40: "Leonora Christinas skæbne og skrifter" v/ Marita Akhøj Nielsen, dr.phil., ledende redaktør af Dansk Editions Historie, Københavns Universitet.
Kl. 14.00: "Jeg vil have ordentlige drømme" v/ Jørgen Nielsen, færøsk forfatter.
Kl. 19.30: "Sporene gror ud af ord". Portræt af den færøske forfatter Jóanes Nielsen af den færøske filminstruktør Katrín Ottarsdóttir.

Onsdag den 4. oktober

Heldagstur til Højskolen Snoghøj, Nordatlantisk Hus i Odense og Johannes Larsen Museet i Kerteminde
Kl. 20.00: "Øjeblikket og evigheden." Musik og digte v/ Einar Már Guðmundsson og Dorthe Højland Group.

Torsdag den 5. oktober

Kl. 9.00: Morgensang v/ Aage Augustinus, kursusvært.
Kl. 9.40: "Historien om det nordiske køkken" v/ Anita Kajhøj Ibsen, kok og medejer af Restaurant Lyng Dal i Gl. Rye.
Kl. 14.00: "Bare fordi man er over 100 år betyder det ikke, at man er gammel" v/ Christian Lagoni, generalsekretær i Foreningen NORDEN.
Kl. 16.30: "Sang under kirketag." Eftermiddagsklange i Rødding Frimenighedskirke v/ Mette Geil, frimenighedspræst.
Kl. 19.00: Festsiddag med sang. Derefter ostebord.

Fredag den 6. oktober

Kl. 9.00: "Gå da frit enhver til sit". Morgensang og afrunding v/ Mads Rykind-Eriksen, forstander. Derefter afrejse.

Praktisk

Kurset koster 5.850 kr. på dobbeltværelse uden bad (tillæg 1.200 kr. for enkeltværelse) og 6.450 kr. på dobbeltværelse med bad. Yderligere oplysninger, program og tilmelding på Rødding Højskoles hjemmeside www.rhskole.dk.